

بررسی رابطه بین ویژگی های دموگرافیک (سن، جنسیت) و ذخایر وام های زیان ده در سال بعد در بانک های تجاری

زمینفرا انصاری^۱، آزاده مرادقلی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه فنی و حرفه ای

^۲ دانش آموخته حسابداری

چکیده

این مطالعه به بررسی این میسر دارد که آیا بررسی رابطه بین ویژگی های دموگرافیک (سن، جنسیت) و ذخایر وام های زیان ده در سال بعد در بانک های تجاری را تحت تاثیر قرار می دهد. در این پژوهش نیز با توجه به برابر شیودن تعداد بانک ها نجاری از روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی استفاده شده است با توجه به اینکه تعدی ۱۹۳ شرکت تجاری شامل جامعه تجاری ما می باشد. قانونگذاران بانک برای بهبود روش های کنترل داخلی بانک ها در جهت به دست آوردن برآوردهای عقیق از قرار گرفتن در معرشی وامهای زیانده تان بوده اند ۶۴۰ (۱۹۹۱، ۱۹۹۴) گزارش می دهد که سایر وام زیان ده اغلب بر لباسی نرخ اور تاریخی حتی برای وام های بزرگ به چی ارزیابی اختلال وام های فردی تعیین می شود و ذخایر وام زیاندهم گزارش شده شامل مقدار قابل توجهی از وحایر مکملی است که به پر معرض وام زیانده قرار گرفتن مرتبط نیستند. برای این منظور ادامه های پژوهشی در بازه زمانی بعد از تعریب دستور العمل کنترل های داخلی و طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۸۷ مورد آزمون قرار گرفت. یافته های پژوهشی بیان کر ان است که بین ضعف کنترل داخلی اسامی (CW بانک های تجاری ذخایر و مقررات وام زیان نه وایمله معنا داری وجود دارد. ما همچنین دریافتیم که بانکها IC با اقدامات اصلاحی موفق دیگر دارای مطرح بالاتری از ذخایر وام زیانده و با مقررات در سال آینده ت ند، در حالی که بانک هایی که اصولی در هر دو سال جاری و سال بعد را می دهند به داشتن مقدار غالیل تویه بالاتری گزارش ذخایر و مقررات وام زیان ده در سال آینده ادامه می دهند.

واژه های کلیدی: ماشین کنترل داخلی، بانک های تجاری، وام زیان ده

مقدمه

تمام فعالیت بانک ها و نهادهای مالی و اعتباری در حوزه های مختلف از جمله اعطای تسهیلات، وام ها و... در معرض مخاطرات و مشکلات خاص این گونه فعالیت ها قرار دارند. یکی از این مشکلات ها، وصول نشدن وام های پرداختی به مشتریان می باشد. به همین علت ذخیره گیری برای زیان وام ها یکی از مهمترین تصمیمات مدیریت و هیئت مدیره ی بانک ها می باشد. برای این تصمیم گیری فاکتورهای بسیاری باید در نظر گرفته شود. امروزه پیشرفت اقتصادی و بازرگانی کشور در گرو پیشرفت صنعت بانکداری پایه پای سایر صنایع کشور و همچنین صنایع بانکداری سایر کشورهای پیشرفته است. پس از اینکه تعدادی از بانکها در دهه ۱۹۹۲ ورشکست شدند، شرکت بیمه سپرده فدرال قانون بهبود بیمه سپرده فدرال را در سال ۱۹۹۱ به تصویب رساند، و ملزم نمود که مدیریت بانکهایی که بیش از ۵۲۲ میلیون \$ دارایی دارند به بررسی اثربخشی داخلی کنترل فرآیندهای گزارشگری مالی خود بپردازند و حسابرسان خارجی بانکها گواه اثربخشی ساختار کنترل داخلی بانکها باشند. با این حال، بانکها همچنان از مشکلات کنترل داخلی مربوط به حاکمیت شرکتی و گزارشگری مالی رنج میبردند، و بازارهای مالی را دوباره در اوایل سال ۲۰۰۲ به لرزه درآورد، و منجر به از دست دادن قابل توجه اعتماد سرمایه گذار به کسب و کار ایالات متحده و شرکت های حسابرسی شد. برای جلب دوباره اعتماد سرمایه گذاران، کمیسیون بورس و اوراق بهادار قانون ساربانز-آکسلی را در سال ۲۰۰۲ به تصویب رساند، و معیارهای حاکمیت شرکتی سختگیرانهتری را نه تنها به بانکها بلکه تمام شرکتهای عمومی دیگر با دارایی بیش از ۵۵ میلیون \$ تحمیل کرد. به طور خاص، بخش ۴۰۴ از SOX شرکتهای عمومی را ملزم به ارزیابی و گزارش در مورد اثربخشی کنترل داخلی خود گواهی شده توسط حسابرسان مستقل میکند، و در نتیجه داده ICW به راحتی قابل دسترس شده اند. اخیراً، پس از بحران مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۹، فدرال رزرو بررسی گستردهای از نظارت بانک خود بر کنترل داخلی و مقدار ذخایر وام زیان دهی که بانکها باید حفظ کنند انجام داده است. در نتیجه، قانون اصلاح وال استریت و حمایت از مصرف کننده داد-فرانک در سال ۲۰۱۰ به تصویب رسید. یک سیستم کنترل داخلی با کیفیت بالا برای برآورد دقیق قرار گرفتن در معرض زیان وام ضروری است، همانطور که ارزیابی وامهای فردی نیاز به درک عمیق از تاریخ پرداخت وام، وثیقه، و دیگر اطلاعات مربوطه دارند. با این حال، بانکها معمولاً از نرخ زیان تاریخی برای ارزیابی ریسک زیان وام استفاده میکنند و اغلب ذخایر مکمل بیش از حدی را حفظ میکنند. ذخایر تکمیلی علاوه بر ذخایری که از ارزیابی زیان وام برآورد شده اند کنار گذاشته میشوند، و برای جلوگیری از تنظیمات منفی ذخایر، دلجویی از قانونگذاران، و یا پیروی از نرخ زیان تاریخی استفاده میشوند.

فرضیه اصلی

بین ویژگی های دموگرافیک (سن، جنسیت) و ذخایر وام های زیان ده در سال بعد در بانک های تجاری کاهش می یابد.

فرضیه فرعی

بین اثر ضعف کنترل داخلی بر ذخایر وام های زیان ده در بین بانک های تجاری و غیر تجاری رابطه معناداری وجود دارد.

سوابق تحقیق

سوابق داخلی

در پژوهش سپردوست (۱۳۹۵) "با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر نسبت کفایت سرمایه در بانک های ایران طی سال های ۱۳۸۹-۱۳۸۵" به این نتیجه رسیدند که نتایج نشان داد که متغیرهای میزان نقدینگی و نرخ بازده دارایی ها، اثر مثبت و معنادار و متغیرهای اندازه بانک، سهم تسهیلات اعطایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، ذخیره زیان تسهیلات اعطایی و اهرم مالی، رابطه منفی و معنادار با نسبت کفایت سرمایه دارند، در حالی که وجود رابطه معنی دار بین متغیر سهم سپرده ها و نسبت کفایت سرمایه تایید نشد.

پوریا نسب ومهمام، ۳۰۹۳. نامه مدیریت اختیاری است و شکل استاندارد مشخص ندارد ولی گزارش موارد با اهمیت ساختار کنترل داخلی منطبق بر استاندارد حسابرسی است و علاوه بر موارد ذکر شده عمدتاً با دو هدف زیر تهیه می شود: بهبود روابط یا مدیریت ۱- پیشنهاد خدمات مالیاتی و مدیریتی که موسسات حسابرسی قادر به ارائه آن هستند.

سوابق خارجی

در تحقیقی که یازوا (۲۰۱۰) انجام داد به بررسی عوامل مؤثر بر نقاط ضعف کنترل های داخلی، ارتباط بین ضعف مواد و کیفیت سود و واکنش بازار به افشای نقاط ضعف با اهمیت را بررسی کردند ان ها یافتند که بانکهای دارای ضعفهای کنترل داخلی بانک های هستند، کوچک، پیچیده تر، از نظر مالی ضعیفتر و دارای کاهش رشد و همچنین دریافتند نقاط ضعف کنترل داخلی تأثیری بر قیمت ها ندارند و از سوی دیگر دریافتند که بانکها ممکن است نقاط ضعف عمده را شناسایی نکنند.

همرسل، میزروشکسیپر (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان "واکنش بازار به افشای نقاط ضعف کنترل داخلی و ویژگی آن نقاط ضعف براساس بخش ۹۱۱ قانون ساریبیز -اوکسلی، واکنش قیمت سهام به افشای نقاط ضعف کنترل داخلی طی به خش ۹۱۱ قانون ساریبیز -اوکسلی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که محتوای اطلاعات ضعف های کنترل داخلی، به شدت این ضعف ها بستگی دارد و نقاط ضعف کنترل داخلی به قیمت سهام واکنش منفی نشان می دهد.

روش تحقیق

اصطلاحات تحقیق و روش علمی گاهی به طور مترادف بکار می روند. هر چند حقیقت این است که این دو اصطلاح در معانی خود دارای برخی عناصر مشترک هستند. اما تمیز دادن این دو گاهی به فهم و درک آنها کمک می کند. تحقیق فرایند رسمی تر، سیستماتیک تر و عمیق تری در اجرای روش تحلیل علمی است. در روش علمی برای حل مسئله ممکن است تعریف مسئله، ساختن فرضیه مشاهده، تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری به طور غیر رسمی بکار بسته نشود. تحقیق را می توان به تجزیه و تحلیل و ثبت عینی و سیستماتیک مشاهدات کنترل شده که ممکن است به پروراندن قوانین کلی، اصول یا نظریه هایی بیانجامد و به پیش بینی و یا احتمال کنترل نهایی رویدادها منجر شود، تعریف کرد. در همین راستا در این فصل به مسائل اساسی روش تحقیق پرداخته می شود تا با مطالعه ی آن بتوانیم تصور کامل و جامعی درمورد تحقیق انجام شده داشته باشیم. روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه از جنبه های مختلف قابل بررسی است. در فصول قبل به ادبیات و پیشینه و تئوری تحقیق پرداخته شده و بر اساس موضوع و اهداف تحقیق جامعه ی آماری که بانک های تجاری می باشد، مورد بررسی قرار گرفته است.

قلمرو زمانی

قلمرو زمانی پژوهش سال ۱۳۹۷ می باشد.

قلمرو مکانی

محدوده ی مورد مطالعه شامل بانک های تجاری شهرستان زاهدان می باشد.

روش جمع آوری اطلاعات

روش تحقیق از حیث هدف کاربردی بوده و از بعد گردآوری اطلاعات توصیفی می باشد. تحقیق دارای دوبخش مطالعات کتابخانه ای و بررسی های میدانی است. در بخش نخست با مواجهه به منابع اطلاعاتی موجودمبانی نظری و چهرچوب های مفهومی موضوع گردآوری شده و به مطالعه و بررسی ادبیات موضوع پرداخته می شود و سپس دربخش دوم تحقیق باگردآوری اطلاعات لازم و کافی از طریق بررسی های میدانی، شواهد کافی برای پاسخ گویی به سوال اصلی تحقیق گردآوری شده و به مکررتجربه درآزمون درخواهدآمد.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق مجموع بانک های تجاری شهرستان زاهدان می باشد. برای انتخاب نمونه موردنظر از نمونه گیری تصادفی کامل استفاده خواهد شد و با توجه به حجم نمونه محاسبه شده و به ۱۸ بانک تجاری مراجعه شد که از این تعداد ۱۰ بانک با محقق همکاری نموده اند.

ابزار تجزیه و تحلیل داده ها

برای برآورد الگوهای مورد نظر و آزمون فرضیه طرح شده از پرسشنامه محقق ساخته اثر ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری بر ذخایر وامهای زیانده استفاده شده است .

روش تخمین مدل

معرفی روش تحقیق

به طور کلی در تحقیقات اقتصادی از سه نوع داده استفاده می شود :

داده های سری زمانی

داده های مقطعی

داده های تلفیقی سری زمانی و مقطعی

در سری زمانی مقدار یک یا چند متغیر در طول یک دوره زمانی مشاهده می شود، در صورتیکه در داده های مقطعی، مقادیر یک یا چند متغیر برای چندین واحد اقتصادی برای یک دوره زمانی مشخص جمع آوری می شود . داده های تابلویی ترکیبی از داده های مقطعی و سری زمانی می باشد، یعنی اطلاعات مربوط به داده های یک بعد آن مربوط به واحدهای مختلف در هر مقطع زمانی خاص است و بعد دیگر آن مربوط به زمان می باشد . به منظور تخمین مدل ارائه شده از داده های تابلویی استفاده می کنیم.

یافته های پژوهش

جدول (۴-۱): میانگین و انحراف استاندارد پرسشنامه ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
اثر بانک های تجاری	۲۲/۰۴	۱۷/۰۰	۱۰/۳۹	۴۶/۰۰

ذخایر وام ها	۶۵/	۱۱/	۰	۳۵	۴۰
وام های زیاده	۵۸/	۲۵/	۰	۷۳	۸۵
نمره کلی ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری	۴۶/	۳۷/	۰	۱۵۳	۱۶۹

نتایج به دست آمده از جدول (۴-۱) حاکی از آن است که به ترتیب بیشترین و کمترین میانگین در بین متغیرهای ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری مربوط به مولفه وام های زیاده (۳۳/۵۶) و مولفه ی ذخایر وام ها (۳۶/۶۵) می باشد. همچنین بیشترین و کمترین انحراف استاندارد به ترتیب مربوط به وام های زیاده (۰/۴۸) و مولفه ی ذخایر وام ها (۰/۱۱) می باشد. با توجه به نمره کلی ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری میانگین و انحراف استاندارد این متغیر برابر ۱۵۹/۴۶ و ۰/۳۷ می باشد

پاسخ به سوالات تحقیق

سوال : آیا بین متغیرهای دموگرافیک (جنسیت، سابقه، تاهل، تحصیلات و سن) با ضعف کنترل داخلی بانک های

تجاری رابطه معناداری وجود دارد؟

الف - بررسی متغیر میزان تحصیلات با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

جدول (۴-۵) نتایج آزمون ANOVA متغیر میزان تحصیلات با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

Si	F	میانگین مربع	درجه آزادی	مجموع مربعات	
۰.۲۵	۱.۳	۲۸,۱۵۸	۳	۸۴,۴	Between Groups
۵	۶۷	۲۰,۵۹۵	۱۴۶	۳۰۰۶	ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری
				۰.۸۵۹	Within Groups
			۱۴۹	۳۰۹۱	Total
				۰.۳۳۳	

در جدول نتایج آزمون ANOVA نشان می دهد که بین ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری با متغیر تحصیلات با توجه به میزان sig که برابر ۰/۲۵۵ و بیشتر از ۰/۰۵ می باشد رابطه معناداری وجود ندارد.

ب- بررسی متغیر سن با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

جدول (۴-۶) نتایج آزمون ANOVA متغیر سن با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

Si	F	میانگین مربع	درجه آزادی	مجموع مربعات
۰.۰	۲۱	۱۵۳,۲	۱۴	۲۱۴
۰.۰	۰.۸۶۹	۴۰	۱۴	۵,۳۶۳
		۷,۰۰۷	۱۳	۹۴۵
			۵	۰.۹۷۱
			۱۴	۳۰۹
			۹	۱,۳۳۳

در جدول نتایج آزمون ANOVA نشان می دهد که بین ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری با متغیر سن با توجه به میزان sig که برابر ۰/۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد رابطه معناداری وجود دارد.

پ- بررسی متغیر سابقه کار با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

جدول (۴-۷) نتایج آزمون ANOVA متغیر سابقه کار با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

S	Fig.	میانگین مربع	درجه آزادی	مجموع مربعات
۰.۰	۶	۱۰۲,۰	۹	۹۲
۰.۰۰	۰.۶۶۰	۹۷۵	۹	۶,۷۷۵
		۱۵,۴	۱	۲۱
			۴۰	۶۴,۵۵۸
			۱	۳۰
			۴۹	۹۱,۳۳۳

در جدول نتایج آزمون ANOVA نشان می دهد که بین ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری با متغیر سابقه کار با توجه به میزان sig که برابر ۰/۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد رابطه معناداری وجود دارد.

ت- بررسی متغیر جنسیت با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

جدول (۴-۸) نتایج آزمون t مستقل متغیر جنسیت با ضعف کنترل داخلی بانک های تجاری

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	تفاوت
									کران پایین	۹۵٪ فاصله اطمینان تفاوت
									کران بالا	

با توجه به نمودار شماره ۳، پس از انجام تحلیل کانونی، ۹۸ درصد تغییرپذیری متغیرهای وابسته (نسبت‌های نقدینگی) با تغییرپذیری متغیرهای مستقل (ترکیب دارایی-بدهی) تبیین شد. بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تحقیق مبنی بر وجود رابطه معنادار میان ریسک نقدینگی و ترکیب دارایی‌ها-بدهی‌ها در بانک‌ها مورد اثبات قرار گرفته است.

در بیان علت وجود رابطه میان متغیرهای ریسک نقدینگی و ترکیب دارایی-بدهی بانک‌ها، دلایل احتمالی را می‌توان در خاصیت دارایی‌ها و بدهی‌ها دانست. یعنی عامل تاثیرگذار بر این رابطه ماهیت دارایی و ماهیت بدهی بانکی است. و بر این اساس می‌توان پیش‌بینی نمود این ارتباط نه تنها در بانک‌های کشور ما، بلکه در سیستم بانکی سایر کشورها نیز مشاهده شود. در پیوستگی موضوع تحقیق با مطالعات گذشتگان، شاخه‌ای جدید از ارتباطات میان ریسک‌های بانکی مطرح شده است که با کشف روابطی جدید میان دو مجموعه از متغیرهای دارایی-بدهی و ریسک نقدینگی، روابط شناخته شده موجود میان متغیرهای مرتبط با ریسک‌ها در صنعت بانکداری را گسترش می‌دهد و چشم‌اندازی تازه پیش روی مطالعات صنعت بانکداری می‌آفریند.

سوال : آیا بین متغیرهای دموگرافیک (جنسیت، سابقه، تاهل، تحصیلات و سن) با ضعف کنترل داخلی بانک‌های تجاری رابطه معناداری وجود دارد؟

نتایج آزمون ANOVA نشان می‌دهد که بین ضعف کنترل داخلی بانک‌های تجاری با متغیر تحصیلات با توجه به میزان sig که برابر ۰/۲۵۵ و بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد رابطه معناداری وجود ندارد.

محدودیت‌های تحقیق

در اجرای تحقیق، مشکلات، موانع و محدودیت‌های مختلفی به شرح زیر مشاهده گردید:

نبود صورت‌های مالی بانک‌های مورد بررسی در مقاطع میان دوره‌ای کوتاه‌تر از یکسال (به عنوان مثال به صورت فصلی یا ماهانه) بویژه برای بانک‌های دولتی، برای انجام دقیق‌تر پژوهش و محاسبه ریسک نقدینگی و تغییر ترکیب دارایی-بدهی بانک‌ها در این مقاطع.

ضعف اطلاعاتی بانک‌های کشور در خصوص محاسبه ریسک نقدینگی به دلیل عدم طبقه‌بندی صحیح دارایی‌ها و بدهی‌ها. عدم افشای محاسبات مربوط به ریسک‌های بانکی و عدم افشای اطلاعات کافی برای محاسبه ریسک‌های بانکی از جمله ریسک نقدینگی، از سوی بانک‌های کشور.

نبود دسترسی به اطلاعات طبقات مختلف مطالبات و بدهی‌های بانک‌ها جهت بررسی عدم تطابق سررسیدها.

پیشنهادهای

پیشنهادهای: بر اساس نتایج و بررسی‌های بعمل آمده، مدیران بانک‌ها باید اقدام به راه‌اندازی کمیته‌های مدیریت ریسک و مدیریت دارایی-بدهی نمایند تا با تعامل یکدیگر، ترکیبی بهینه از دارایی‌ها با کمترین ریسک ممکن بسازند و علاوه بر تهیه گزارشات مالی سالانه، سایر گزارش‌های مدیریتی را به منظور اندازه‌گیری ریسک‌های مرتبط با فعالیت‌های بانکی ارائه نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود موضوعات زیر در تحقیقات آتی مورد بررسی قرار گیرد:

- بررسی رابطه میان ترکیب دارایی-بدهی بانک‌ها با سایر ریسک‌های موجود در صنعت بانکداری.
- طراحی مدلی برای تعیین ترکیب بهینه دارایی-بدهی بانک‌ها با توجه به ریسک‌های بانکی در شرایط مختلف زمانی و در سناریوهای مختلف.
- اندازه‌گیری ریسک نقدینگی با کمک سایر روش‌های اندازه‌گیری و برقراری ارتباط آن با ترکیب دارایی-بدهی بانک‌ها.

منابع

۱. آذر، عادل و مؤمنی، منصور، ۱۳۸۷، آمار و کاربرد آن در مدیریت، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۲. اسدی پور، نوشین، ۱۳۸۴، بررسی نقش و اهمیت نظارت مبتنی بر ریسک در نظارت بانکی و مقایسه آن با نظارت تطبیقی، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، تهران، موسسه علوم بانکی.
۳. بانک اقتصاد نوین، پروژه توسعه نرم‌افزار مدیریت ریسک گروه مطالعات و مدیریت ریسک بانک اقتصاد نوین، ۱۳۸۷، مدیریت دارایی-بدهی و ریسک نقدینگی در مؤسسات مالی، تهران، نشر فرا سخن.
۴. برزنده، محمد و حسینی، رضا، ۱۳۸۰، "درآمدی بر مدیریت ریسک و مفاهیم مرتبط با آن"، فصلنامه بانک کشاورزی، شماره ۲، ص ۱۲۵-۱۳۹.
۵. بهرامی، مهناز و عقیلی کرمانی، ۱۳۸۱، مجموعه مقالات سیزدهمین همایش بانکداری اسلامی، مدیریت ریسک در بانکداری اسلامی، تهران، موسسه عالی بانکداری ایران.
۶. پی نو، ریموند، ۱۳۷۴ و ۱۳۸۵، مدیریت مالی، جلد اول، [ترجمه علی جهانخانی و علی پارسائیان]، تهران، انتشارات سمت.
۷. جهانخانی، علی و پارسائیان، علی، ۱۳۷۶، مدیریت مالی، تهران، انتشارات سمت.
۸. درگریگوریان، سیونه، ۱۳۸۳، طراحی مدل اندازه‌گیری ریسک نقدینگی برای نظام بانکداری خصوصی ایران (مورد بانک سامان)، پایان نامه درجه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
۹. دلاور، علی، ۱۳۸۱، راهنمای تحقیق و ارزشیابی در روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران، انتشارات ارسباران.

۱۰. رادپور، میثم، رسولی زاده، علی، رفیعی، احسان و لهراسبی، علی اصغر، ۱۳۸۸، مدیریت ریسک بازار: رویکرد ارزش در معرض خطر، تهران، شرکت ماتریس تحلیلگران سیستم های پیچیده.
۱۱. رستمیان، فروغ و حاجی بابایی، فاطمه، ۱۳۸۸، "اندازه گیری ریسک نقدینگی بانک با استفاده از مدل ارزش در معرض خطر (مطالعه موردی: بانک سامان)"، پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، تهران، ص ۱۷۵-۱۹۸.
۱۲. شایان آرانی، شاهین، ۱۳۸۰، "نواوری در ابزارهای مالی در بانکداری اسلامی"، مجموعه مقالات یازدهمین همایش بانکداری اسلامی، تهران، ص ۲۲۵-۲۲۷.
۱۳. عرب مازار، عباس و قنبری، حسنعلی، ۱۳۷۶، مبانی نظری مدیریت نقدینگی در بانکها، تهران، مجموعه سخنرانی ها و مقالات هشتمین سمینار بانکداری اسلامی.
۱۴. Banks, Erik, ۲۰۰۵, Liquidity Risk Managing Asset and Funding Risk, Palgrave Macmillan.
۱۵. Crouhy, M., D. Galai, and R. Mark, ۲۰۰۰, "A comparative analysis of current credit risk models", Journal of Banking and Finance, Vol. ۲۴, No. ۱-۲, P ۵۹-۱۱۷.
۱۶. Falconer, Bob, ۲۰۰۱, "Structural Liquidity: The Worry Beneath The Surface", Balance Sheet, Volume ۹, No.۳, P ۱۳-۱۹.
۱۷. Greuning, H., Bratanovic, S.B., ۲۰۰۰, Analyzing Banking Risk, Washington, D.C., The World Bank.
۱۸. Greuning, H., Bratanovic, S.B., ۲۰۰۳, Analyzing and Managing Banking Risk, Washington, D.C, The World Bank.
۱۹. Greuning, H., Bratanovic, S.B., ۱۹۹۹, Analizing Banking Risk: A Framework..., Washington, D.C, World Bank.
۲۰. Jaiswal, Seema, ۲۰۱۰, "Relationship between Asset and Liability of Commercial Banks in India, ۱۹۹۷-۲۰۰۸", International Research Journal of Finance and Economics, P ۴۳-۵۸.
۲۱. Joel, Bessis, ۱۹۹۹, Risk Management in Banking, New York, John Wiley & Son.
۲۲. Mohapatra, Subhalaxmi, and Chakraborty, Suman, ۲۰۰۹, "An Empirical Study of Asset Liability Management Approach by the Indian Banks", The IUP Journal of Bank Management, Vol. VIII, Nos.